

Csatlós Judit

“From slice man to whole man”

**Ex-artist's collective (Loránt Anikó és Kaszás Tamás):
*Itt jön a néptudomány!***

➔ Stúdió Galéria, Budapest

➔ 2013. július 5-30.

Állandósult a várakozás. A mindent elsőprő fordulat – hol egy társadalmi forradalom, hol egy természeti katasztrófa, hol pedig valami rajtunk kívül álló hatalom közreműködésével létrejövő, mindent gyökeresen átalakító-átformáló változás –, mintha nem akarna megérkezni. A várakozás azonban új lehetőségeket rejt: időt ad a felkészülésre, a mindennapi kihívásokra adott alternatív válaszok kidolgozására és tesztelésére. Az aktivizmustól induló „exművész” csoport a propaganda barikádot végleg szétszerelte, és alkatrészeit beépítette az új menedékek egyikébe. Az általuk kialakított térben a természeti környezet és a civilizáció töredékei, maradványai egybefonódnak: használati tárgyak alkatrészei, korábbi alkotások darabjai, hulladékok, különböző növények és termések között szemléltető ábrákra, használati utasításokra, ismeretterjesztő kiadványokra, rajzokra és festményekre bukkanhatunk. Míg a legtöbb tárgy egyértelmű használati értékkel bír, addig néhány elem rejtélyesen, egy kultusz vagy egy ismeretlen szertartás kellékeként áll a térben.

KASZÁS TAMÁS ÉS LORÁNT ANIKÓ „*Itt jön a néptudomány!*” felkiáltással megrendezett kiállítása a létfenntartás alapvető gondjaira adott javaslataival egy „másik” életformára nyit kaput, amely egyúttal egy attól eltérő gondolkodásmódot és

kultúrát is feltételez, mint amiben megszo-
kottan mozgunk. Persze mindez nem teljesen
idegen tőlünk, hiszen a hajdani népi kultúra
maradványait időnként mi is hasznosítjuk, alkal-
mazzuk, s a globalizáció alternatíváit kereső
fenntarthatóság mentén létrejött telepek kísér-
leti megoldásai is egyre ismertebbek. A részek
egymáshoz való viszonya teszi sajátossá ezt
az új néptudományra épülő rendszert, melynek
szerveződését a Claude Levi-Strauss által leírt
vad gondolkodással jellemezhetjük leginkább.
Ennek művelése megegyezik a barkácsoló mód-
szerével, aki olyan eszközöket használ, „ame-
lyeket nem speciálisan annak a művelésnek az
elvégzésére találtak ki, amelyet vele végzünk
és amelyre tapogatózva megkíséreljük adaptálni,
ám egy pillanatig sem habozunk és lecseréljük
őket, ha ez szükségesnek tűnik, vagy egyszerre
többet is kipróbálunk belőlük, még akkor is,
ha kezdetben formájuk különböző volt is”.¹
Ez a stratégia a meglévő eszközkészlet állandó
újrarendezésével építi fel az igazságait, s szer-
kezete a párhuzamosságok, az együttállások,
tehát a mágia működése szerint alakul.
A kulturális praxis vonatkozásában a barkácsolás
a rendelkezésére álló eszközök és anyagok

¹ Jacques Derrida: „A struktúra, a jel és a játék az embertudományok diszkurzusában.” *Helikon*, 1994/1-2., 21-36. (27.)

EX-ARTIST'S COLLECTIVE
Ínségeledek, installáció, 2009-2013 © Fotó: Erdei Gábor

szabad, az eredeti funkciótól független használata, mely gazdaságosságot és egyszerű megoldásokat eredményez. Ez a kreativitás határozza meg a kiállítás esztétikáját, ami mind szellemi, mind gyakorlati szinten érvényre jut a művészek tevékenységében. Kezdve a faliújság egyszerű, szinte eszközök nélküli jurtává alakításától (*Kétéltű. Faliújság / jurta*, 2011) a különböző forrású tudások olyan típusú egybeolvasztásáig, mint például a víz körforgásának emberi tényezővel kiegészített ábrázolása.

Az installáció ennek az új néptudománynak további sajátosságait fedi fel: az ínségeledek pavilonjában elhelyezett elemek és a menedékek „gyűjteménye” az enciklopédia egymást követő szócikkeivel szemben a mozaikszerűségre hívják fel a figyelmet. Az egymás mellé rendezés kizárja az osztályozás és kategorizálás tudományban elfogadott hierarchikus módjait, az egyenrangú elemek elhelyezkedése követi a tudás *kollektív* létrejöttét és formálódását: potenciálisan mindenki hozzáteheti a saját felfedezéseit, eredményeit, tapasztalatait. Ez viszont lehetőséget ad a részek átrendezésére, amint azt az iskolai táblák efemer krétarajzai vagy az egyes elemek elmozdíthatósága is sugallják. Az EX-ARTIST'S COLLECTIVE alkotói gyakorlatában (és életformájában) a helyi közösségek a szegények, a kirekesztettek által a lokális adottságokból táplálkozó tapasztalati alapú tudást kiemelik marginális helyzetéből, ami egyúttal a globális világrend hierarchiájától és társadalmi rendszertől való függetlenséget jelez. Itt nem érvényesül az akadémikus tudomány megkerülhetetlennek tűnő kritériuma, a semlegesség: helye van az elfogultságnak, a befolyásolásnak és a személyes nézőpontoknak. A faliújság és a „termékbe mutató” funkciót is magába foglaló installáció ugyanis olyan kommunikációs formát valósít meg, amelyben nem különül el a szubjektív és az objektív megközelítés, illetve a tudás közvetítés és a propaganda jelleg. A szikár, ismertető leírások és táblák közé szervesen illeszkednek azok az érzékeny, közvetlenséget árasztó festmények, melyeken magától értetődően jelenik meg ember és állat, valamint ember és növény egysége. Ez az átjárhatóságon, a határok képlékenységén alapuló ikonográfia a transzcendens felé nyitott, személyes világról árulkodik. Az ex-artist's collective egy új holisztikus világrendet épít: struktúráját nem az elemi, oszthatatlan részek jellemzik, hanem a világ egységként, egészként való megjelenítése. Ezt a világot nem lehet az elszeparált, meghatározott részek

külön-külön vizsgálatával megragadni, sokkal inkább az átmenetek, a viszonylatok, a kapcsolatok írják le. Ez a totalitás egyszerre kínál megoldásokat az olyan, egymástól távoli tudományok és eltérő szakmák által kezelt problémákra, mint a fenntarthatóság, az egzisztenciális bizonytalanság, a testi szükségletek, vagy a társadalmi egyenlőtlenségek. Ebben a totalitásban nem válik szét a művészeti gyakorlat és az élet, nem tagolódik társadalmi szerepek által az én, nem különül el a civilizáció és a természet, melynek következtében az ember visszakapja régen vágyott egységét.

EX-ARTIST'S COLLECTIVE
Itt jön a néptudomány!, enteriőr részlet a kiállításról, 2013
© Fotó: Erdei Gábor

EX-ARTIST'S COLLECTIVE
Ínségeledek, installáció részlet, 2009-2013
© Fotó: Erdei Gábor

EX-ARTIST'S COLLECTIVE
Kétéltű (faliújság / jurta), installáció, 2011
Az Irokéz Gyűjtemény tulajdona
© Fotó: Erdei Gábor

A szerző a cikk írásának idején az Emberi Erőforrások Minisztériumának Kállai Ernő művészettörténeti-műkritikai ösztöndíjában részesült.